

Rácalmás Város Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2025. (I. 30.) önkormányzati rendelete

a helyi jelentőségű természeti területek védelméről

[1] Rácalmás Város Önkormányzat Képviselő-testület fontosnak tartja a természetvédelem tárgykörét és e rendelet megalkotásának legfőbb célja, hogy a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezésével összhangban védelmet biztosítson a településen található, országos védelmet nem élvező természeti területeknek. Meghatározza azok védelmének, használatának szabályait, a védelemmel kapcsolatos feladatokat és a védelem gazdasági, hatósági eszközeit.

[2] Rácalmás Város Önkormányzat Képviselő-testülete a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés b) pontjában és 36. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazása alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva, a környezetvédelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 48. § (3) bekezdésében biztosított véleményezési jogkörében eljáró Fejér Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgyűjtési Főosztály valamint a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság véleményének kikérésével a következőket rendeli el.

1. A rendelet hatálya

1. §

(1) A rendelet hatálya kiterjed Rácalmás Város közigazgatási területén minden olyan természeti területre, amelyet Rácalmás Város Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) természetvédelmi, táji jelentősége miatt védettnek minősít. Ezeknek a felsorolását e rendelet 1. melléklete tartalmazza.

(2) A rendelet hatálya kiterjed továbbá minden természetes é jogi személyre, gazdasági társaságokra, akiket a helyi védettség - mint ingatlan tulajdonosokat (kezelőket, használókat), illetve a helyi védettségű területen tevékenységet folytatókat - érint.

2. Értelmező rendelkezések

2. §

E rendelet alkalmazása során:

- a) *Bizottság*: A rendelet alkalmazása szempontjából a Képviselő-testületnek hatáskörrel rendelkező Bizottsága, amely a rendelet hatályba lépésekor a **Kulturális, Oktatási és Idegenforgalmi Bizottság**.
- b) *Értékvizsgálat*: A megfelelő szakképzettséggel rendelkező személy(ek), szervezet(ek) által készített olyan szakvizsgálat, amely feltárja és meghatározza a ténylegesen meglévő, illetve a település szempontjából annak minősülő területet, amely védelemre érdemes. A vizsgálatnak tartalmaznia kell a védelemre javasolt terület esztétikai, történeti, valamint műszaki, illetve természeti jellemzőit.
- c) *Helyi jelentőségű védett természeti terület*: Az Önkormányzat által jelen rendelet alapján védetté nyilvánított (helyi jelentőségű védett) természetvédelmi területek és természeti emlékek.

- d) *Természetvédelmi kezelés:* A védett természeti terület felmérését, nyilvántartását, dokumentálását, megóvását, őrzését, fenntartását, bemutatását, helyreállítását célzó valamennyi tevékenység.
- e) *Területi védelem:* Rácalmás Város közigazgatási területén valamely összefüggő természeti területre kiterjedő sajátos védelem gyűjtőfogalma.
- f) *Védett terület károsodása:* Minden olyan esemény, beavatkozás, amely a természeti állapot negatív megváltozását, a védetté nyilvánítás alapjául szolgáló természeti terület vagy természeti érték teljes vagy részleges megsemmisülését, karakterének előnytelen megváltoztatását, általános esztétikai értékcsökkenést eredményez.
- g) *Védőövezet:* A védett területek közvetlen közelében található azon terület vagy területek, amelyek rendeltetése, hogy megakadályozzák vagy mérsékeljék azoknak a tevékenységeknek a hatását, amelyek a védett természeti terület állapotát vagy rendeltetését kedvezőtlenül befolyásolnák.

3. A helyi védelem fajtái

3. §

(1)) Helyi védelem tárgyát képezi mindazon magasabb szintű védelemben nem részesülő természeti terület (természetvédelmi terület, természeti emlék), amelyet az Önkormányzat Képviselő-testülete tájképi, környezeti, esztétikai értéke miatt védettnek, védelem alatt állónak minősített, illetve amelynek védelmét folyamatba helyezte.

(2) A helyi területi védelem kiterjed a város:

- a) helyi jelentőségű védett természetvédelmi területeire, ezen belül:
 - aa) az értékes utcai fasorokra, parkokra, parkrészekre, tájképi szempontból értékes területekre;
 - ab) az összefüggő több hektár kiterjedésű természetes, természet közeli élőhelyekre;
 - ac) a természetes társulásokkal rendelkező, helyi viszonylatban egyedülálló természeti területekre, amelyek zárványként maradtak fenn a beépített környezetben, és védelmük más jogi eszközökkel nem megoldható;
 - ad) botanikai, geológiai gyűjtemények, gyűjteményes kertek, amelyek jelentős szerepet vállalnak a környezeti, természeti nevelésben egyedülálló természeti területek védelmében.
- b) helyi jelentőségű védett természeti emlékekre (egyedi természeti képződmények és azok védelmét szolgáló terület), amelyek az egész város számára jelentőséggel bírnak.

(3) A helyi területi és egyedi védelem alatt álló területeket a rendelet 1. melléklete tartalmazza.

4. A helyi területi védelem alá helyezés, illetve a védelem megszüntetésének általános rendje és feltételei

4. §

A helyi jelentőségű természeti védelem alá helyezés és a védelem megszüntetése kizárólag a a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban:Tvt.) szerinti védetté nyilvánítási eljárás lefolytatásával, illetve a Tvt. védettség feloldására vonatkozó rendelkezéseinek figyelembevételével történhet.

5. A helyi jelentőségű védett természeti terület megjelölése

5. §

(1) A helyi jelentőségű védett természeti területet táblával meg kell jelölni. A jelzés elhelyezéséről a megrongálódott vagy hiányzó táblák javításáról, pótlásáról az Önkormányzat gondoskodik.

(2) A helyi jelentőségű védett természeti terület mindenkori tulajdonosa a tábla elhelyezését tűrni köteles.

6. A védett területek megőrzésével, használatával kapcsolatos előírások

6. §

(1) A helyi jelentőségű védett természeti területek kezeléséről az Önkormányzat minden évben a saját költségvetése terhére gondoskodik. Az Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjából ezen tevékenységekre forrást biztosíthat.

(2) A helyi jelentőségű védett természeti területek védelme érdekében az Önkormányzat az alábbiakat rendelheti el:

- a) A helyi jelentőségű védett természeti területek esetében a jogszabályokban meghatározott előírások teljesítése érdekében a jegyző az érintetteket kötelezheti az eredeti állapot helyreállítására, különösen a károsodott természeti terület, továbbá a védett természeti terület helyreállítására.
- b) A helyi jelentőségű védett természeti területen a jegyző korlátozhatja, felfüggesztheti vagy megtilthatja a védett természeti területet károsító vagy súlyosan veszélyeztető tevékenységet.
- c) A helyi jelentőségű védett természeti területen lévő növényzet megóvása érdekében a hatályos jogszabályok keretei között elrendelhető annak vegyszeres védelme vagy egyéb szükséges kertészeti-szakmai beavatkozás.
- d) A jogszabályokban meghatározott előírások, korlátozások megszegőivel szemben a jegyző természetvédelmi bírságot szab ki a 33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet alapján.
- e) A természetvédelmi bírság teljes összege az Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjának bevételét képezi.
- f) A természetvédelmi bírság nem mentesít a büntetőjogi, a szabálysértési, a kártérítési felelősség, valamint a tevékenység korlátozása, felfüggesztése, tiltása, továbbá a helyreállításra vonatkozó kötelezettség teljesítése alól.

(3) A helyi jelentőségű védett természeti területekre és természeti emlékekre kezelési tervet kell készíteni külön jogszabály szerinti tartalommal (3/2008. (II.5.) KvVM rendelet), amelyet 10 évente felül kell vizsgálni. Rácalmás – helyi védett természeti területeinek kezelési tervét a rendelet 2. melléklete tartalmazza.

(4) Értékes utcai fasorok védelme: Védett fasorból gépjármű behajtó kialakítása miatt fát kivágni nem lehet, csak biológiai tönkremenetel esetén. A pótlásról – külön engedéllyel – a hatóság által kijelölt helyen gondoskodni kell. Az ültetendő új fák törzsének körátmérője együttesen nem lehet kisebb, a kivágott fa törzsének talaj közeli körátmérőjénél.

(5) A helyi jelentőségű védett természeti területen található növényre, illetve növények csoportjára vonatkozóan: A természetileg értékes fák, növénycsoportok kivágása, ritkítása csak biológiai pusztulás esetén engedélyezhető, az Önkormányzat által kijelölt helyen való pótlás feltételével, a biológiai aktivitás értékeinek fenntartása mellett.

7. A védettség tényének bejegyzése az ingatlan nyilvántartásba, a védett terület megjelölése

7. §

(1) A védetté nyilvánított területek esetén az ingatlan-nyilvántartásban a védettség tényét be kell jegyeztetni.

(2) A természetvédelmi terület határait határjelekkel kell megjelölni: "Helyi védettség alatt álló terület" megnevezéssel, továbbá névmutató, tájékoztató, figyelmeztető táblákat kell elhelyezni.

8. A helyi természetvédelemmel összefüggő önkormányzati feladatok végrehajtása

8. §

(1) A védetté nyilvánított természeti területek kezelése, fenntartása – azok megjelölése mellett – különösen az állagmegóvásra, jellegmegőrzésre terjed ki.

(2)) A helyi természetvédelem feladatainak előkészítésével (pl. vizsgálat, tervezés) kapcsolatos munkák a jegyző által megbízott személy, elsősorban hivatalos okleveles tájépítész mérnök, táj- és kertépítész mérnök, ill. az adott szakterületen felsőfokú végzettséggel rendelkező természetvédelmi szakember feladatát képezik.

(3) A helyi védettség alá tartozó terület, növények csoportjának megőrzése, védelme a terület tulajdonosának, vagyonkezelőjének, használójának kötelessége. A megőrzéshez az Önkormányzat szakmai segítséget nyújt.

9. §

(1) A helyi jelentőségű védett természeti területen, természetvédelmi érdekből elrendelt mező-és erdőgazdasági korlátozás, illetve tilalom esetén a tulajdonos tényleges kárát meg kell téríteni.

(2) A tulajdonos, vagyonkezelő, használó köteles túrni a természetvédelmi hatóságnak, az igazgatóságnak, illetve a természetvédelmi kezelést ellátó szervnek a védett természeti terület oltalma, tudományos megismerése, bemutatása érdekében végzett tevékenységét, így különösen a természetvédelmi terület megközelítését, bemutatását, őrzését, állapotának ellenőrzését, és a hatósági tájékoztató, valamint eligazító táblák elhelyezését.

(3) A tulajdonos, vagyonkezelő, használó köteles túrni, hogy a természetvédelmi hatóság, az igazgatóság, illetve a természetvédelmi kezelést ellátó szerv a helyi jelentőségű védett természeti terület oltalma, tudományos megismerése érdekében ingatlanát időlegesen használja, arra használati jogot szerezzen, vagy tulajdonjogát egyébként korlátozza.

(4) Az (1) és (2) bekezdésekben meghatározott tevékenységekkel okozott tényleges kárt meg kell téríteni.

(5) A kártalanításra a költségvetésben fedezetet kell biztosítani.

9. Záró Rendelkezés

10. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

11. §

Hatályát veszti Rácalmás Város Önkormányzat Képviselő-testületének a természeti értékek helyi védelméről szóló 2/2018.(II.13.) önkormányzati rendelete.

Schrick István
polgármester

dr. Györe Andrea
jegyző

E rendelet kihirdetése 2025. január 30-án megtörtént.
Rácalmás, 2025. január 30.

dr. Györe Andrea
jegyző

Helyi jelentőségű természeti területek

Helység	Hrsz.	Alátör.	Alrész	Terület (ha, m2)	Művelési ág	Kivett	Természeti érték
Rácalmás	0497	1		1.1017	-	saját használatú út	ártéri erdő
Rácalmás	0497	2		1288	-	-	ártéri erdő
Rácalmás	0507	1		1625	-	saját használatú út	ártéri legelő
Rácalmás	082	2		2181	-	közút	ártéri erdő, mező
Rácalmás	227	4		7634	-	út	ártéri erdő, mező
Rácalmás	246	2		1258	-	közterület	ártéri erdő, mező
Rácalmás	500	2		971	-	közterület	ártéri erdő
Rácalmás	4501			1.4204	-	közterület	ártéri erdő
Rácalmás	6501	6		847	-	közút	ártéri erdő
Rácalmás	6502			1468	-	közút	ártéri erdő
Rácalmás	194	25		2.4747	-	major	Jankovich-kúria területe, idős faállomány
Rácalmás	281			1615	-	közterület	ártéri mező
Rácalmás	690			5431	-	közterület	Fő tér - idős faállomány
Natura 2000 területek (Duna ártere):							
Rácalmás	028	1		2132	legelő	-	
Rácalmás	028	2		2128	legelő	-	
Rácalmás	028	4	a	4471	erdő	-	
			b	529	-	szennyvíztisztító telep	
Rácalmás	028	5		3.8315	erdő	-	
Rácalmás	029			511	-	saját használatú út	
Rácalmás	030			18.8646	erdő	-	
Rácalmás	0492	1		12.1438	erdő	-	
Rácalmás	0492	2		9710		anyaggyűjtő	
Rácalmás	0493	2		8.7166	-	Duna folyam	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0494	2		4586	-	töltés	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0495			6632	-	saját használatú út	
Rácalmás	0496	1		12.2235	erdő	-	
Rácalmás	0496	2		5479	-	vízállás	
Rácalmás	0507	2		6203	legelő	-	
Rácalmás	0508	1		47.3790	-	Duna folyam	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0542	2		10.4445	-	Duna folyam	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0545		a	2075	legelő	-	
Rácalmás	0545		b	7.3102	erdő	-	

Rácalmás	0546			522	-	töltés	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0547			1.0355	-	vízmosás	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0548			2449	erdő	-	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0549			1158	-	töltés	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0550			2.6928	-	vízmosás	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0551			3449	erdő	-	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0552	1		1017	-	kopárság	Közép-Duna-völgyi VIZIG
Rácalmás	0552	2		1.5758	-	kopárság	Közép-Duna-völgyi VIZIG

**RÁCALMÁS - HELYI VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK
TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE**

2025. január

1. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓK

1.1 Összefoglaló adatok

A terület azonosító adatai:

- a.) azonosításra alkalmas név: Rácalmási Duna-ág, Jankovich kúria, Rácalmás egyéb természeti területei
- b.) védetté nyilvánító helyi rendelet száma: 2/2025.(I.30.)
- c.) a terület kiterjedése: Rácalmás, 194/25 hrsz-ú terület, Rácalmás, Dunapart és Duna-ág, erdő: 55 ha és 4634 m², gyeperdő: 1 ha és 3826 m², kivett terület: 78 ha és 1839 m².
- d.) vármegye megnevezése, ahol a terület elhelyezkedik: Fejér
- e.) a település megnevezése ahol a terület elhelyezkedik: Rácalmás
- f.) illetékes természetvédelmi hatóság: helyi jegyző
- g.) kijelölt természetvédelmi kezelő megnevezése: a mindenkori tulajdonos, vagy használó

1.2 A tervezési terület rendeltetése:

A területen található gyeperdő, díszkert és az ártér élővilágának és az út menti növényállomány megőrzése, a területen található értékes állat- és növényvilág megőrzése.

1.3 A terület jogi helyzete:

Helyi védettségű.

1.4 A terület elhelyezkedése:

A terület több különböző részből áll Rácalmás város közigazgatási területén belül, a Rácalmási Duna-ág menti parti sáv és Rácalmás város belterületének keleti részén található területek, a Fő tér és a Jankovich-kúria területe. Rácalmás Fejér Vármegyében Dunaújvárostól északra, a Közép-Mezőföldön helyezkedik el.

A kijelölt terület magába foglalja a Rácalmási-Duna-ágot és jobb parton húzódó árterét: a belterülettől északra és délre elhelyezkedő nagy kiterjedésű ártéri partvédelmi erdőket, valamint a belterület és a meder közötti 60-200 m széles parti sávot, a kúria kertjét, a tőle keletre található gyeperdes területet, a Fő teret.

A terület egy része Natura 2000 terület és része az ökológiai hálózatnak is.

1.5 Tulajdonosi birtokviszonyok, használati jogok.

A terület egy része önkormányzati, csak nem fele pedig állami tulajdonban van. Az állami tulajdonban lévő területek kezelője a Közép-dunavölgyi Vízügyi Igazgatóság.

A területre vonatkozó előírásokat a kezelési terv tartalmazza.

A terület természetvédelmi kezelési feladatait a Képviselő-testület irányítja, a polgármester személyén keresztül.

2. LEÍRÁS

2.1 Éghajlat, hidrológia

A terület az Alföld flóraidék Mezőföld flórajárásába (Colosense), a Duna-Sárvíz Köze középtájon belül a Közép-Mezőföld kistájba tartozik.

Éghajlata mérsékelt meleg, száraz. Az évi napsütés összege 2000 óra, az évi középhőmérséklet 9,8-9,9 °C. A fagymentes időszak 207 nap. Az évi csapadékösszeg 500-550 mm, a hótakarós napok száma 30-32. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i.

A terület a Rácalmási Duna-ág árvízjárta területe. A talajvíz mélysége 2-4 m. Talaja löszön képződött vályog mechanikai összetételű mészlepedékes csernozjom.

2.2 Biológiai jellemzők

2.2.1 Növénytársulások, növényvilág

A folyómeder partján és a vízfelszín legalacsonyabb részein a bokros-ligetes jellegű bokorfüzes társulás (*Salicetum triandrae*) sávjai húzódnak. A szintén gyakori vízborítású területeken, de valamivel már magasabban fűz-nyár ligeterdők (*Salicetum albae-fragilis*) találhatóak, míg a többnyire már ármentes területek erdőtársulásai a tölgy-kőris-szil ligeterdők (*Quercus-Ulmetum*).

A bokorfüzesek cserje magasságú ligeterdő társulások, melyek szinte humuszmentes öntéstalajon alakulnak ki, fás növényeit túlnyomórészt *Salix*-fajok képezik. Jellemző fafajai a csigolyafűz (*Salix purpurea*), a kosárkötő fűz (*Salix viminalis*), a mandulalevelű fűz (*Salix triandra*) és a fehér fűz (*Salix alba*). Aljnövényzete gyér, alacsony borítású, jellemző fajai a pántlikafű (*Baldingera arundinacea*) és a keserűfű (*Rorippa* spp.). Tájképi jellegük fontos meghatározó tényező.

A fűz- és nyár ligeterdők lombkoronaszintje közepesen zárt (50 %), magassága 25-30 méter. Túlnyomórészt fűz és nyárfajok képezik, vagyis a fehér fűz (*Salix alba*), a fehér (*Populus alba*) és a fekete nyár (*Populus nigra*). Alsó lombkoronaszintjében előfordul a parti fűz (*Salix eleagnos*) és a vénicszil (*Ulmus laevis*). A cserjeszint legjellemzőbb növénye a veresgyűrűs som (*Cornus sanguinea*), ezen kívül előfordul még a hamvas szeder (*Rubus caesius*), az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*) és a vadkomló (*Humulus lupulus*).

Lágyszárú növények közül tömegesen fordul elő a védett ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*), valamint az ugyancsak védett nyári tőzike (*Leucjum aestivum*). Az állomány degradáltságát a nagy számú nagy csalán (*Urtica dioica*), a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), a zöld juhar (*Acer negundo*) és a vörös kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) mutatja.

A tölgy-kőris-szil ligeterdők lombkoronaszintje 25-30 méter magas. A tölgyes erősebben zárt (80-85 %), míg a kőrisek által alkotott lombkoronaszintje csak közepesen zárt (65-75 %). Jellemző fafajai a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*) és a magas kőris (*Fraxinus excelsior*). Az alsó lombkoronaszint 20-40 %-os borítású, magassága pedig 10-20 méter között változik. Elsősorban alacsonyabbra növő fajok képezik, amilyen a vadalma (*Malus sylvestris*), a zselnicemeggy (*Padus avium*) és a vénicszil (*Ulmus laevis*). Cserjeszintjük fejlett, magassága 2-5 méter, borítása 40-80 % a többnyire a tatár juhar (*Acer tataricum*) és a veresgyűrűs som (*Cornus sanguinea*) jellemző. Degradáltságot itt a fekete dió (*Juglans nigra*) és az akác (*Robinia pseudoacacia*) mutat.

Az északi és déli erdőket összekötő partrészen nádasok, gyepek és tájképi szempontból jelentős fák, fasorok találhatóak. A mederben inkább a fűzfajok jellemzők, a fehér fűz (*Salix alba*), míg a távolabb eső fasorokat fehér- és fekete nyár (*Populus alba*, *Populus nigra*) alkotja.

A Jankovich-kúria kertje rendezésre került, intenzíven fenntartott közpark létesült az elhanyagolt kúria-kert helyén. Az idős, értékes faállomány egészséges egyedei megmaradtak. A kert rendezése során nagy mennyiségű díszcserje került elültetésre, melyek mára már beállt növényzetet alkotnak. A kialakított park számos rendezvénynek ad otthont. A kúria kertjének intenzív fenntartása kiemelten jelentős feladat.

2.2.2 Állatvilág

A növényvilághoz hasonlóan az állatvilága is gazdag. Madarak közül megtalálható a fokozottan védett gyurgyalag (*Merops apiaster*) és a fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopus leuconotus*). Télen a Rácalmási Duna-ágban számos récefaj több százás állománya látható.

Madarakon kívül találkozhatunk a fokozottan védett dunai gőtével (*Triturus dobrogicus*), a védett zöld levelibékával (*Hyla arborea*) és a védett erdei békával (*Rana dalmatina*). Emlősök közül az erdei mókás (*Sciurus vulgaris*) fordul elő nagy számban.

A Jankovich-kúria kertjében megfigyelhető a fakusz (*Certhia sp.*), csuszka (*Sitta europaea*), fakopáncs (*Picus major*) mellettük számos cinegefaj (*Parus sp.* — szén cinege, búbos cinege, kék cinege) él a területen. Rovarvilága a változatos növényállománynak köszönhetően igen gazdag, a fakorhadékokban cincér lakik. A kétéltűek közül a védett bama varangy (*Bufo bufo*) és az erdei béka (*Rana dalmatina*) jelenik meg a területen. A kisemlősöket a mókások képviselik.

2.3 Területhasználat

A terület legnagyobb részét, így az északi és déli területeket partvédelmi erdők borítják, melyekben a gazdálkodás a VADEX Mezőföldi Zrt. által korlátozott. Az erdőkben található agyaggyerő gödrök felhagyásra kerültek, mára már be is erdősültek.

Az erdőket összekötő part menti 60-200 méteres sávban degradált, bozótos gyepek, nádasok találhatóak. A gyepek degradáltsága ezen a szakaszon a lakóterületek közelségével magyarázható. A hídtól északra eső partszakaszon a löszfalak aljában kijelölt horgászhelyek vannak. A területen horgászversenyek kerülnek megrendezésre.

A meder folyamatos feltöltődése miatt alacsony vízállásnál nincs vízátfolyás, mely a meder kiszáradásához, iszapnövényzet megtelepedéséhez a bokorfüzes társulás terjeszkedéséhez vezet.

A Jankovich-kúria területe régebben a Bábolna Rt. tulajdonában volt, a terület 2000 környékén felhagyásra került. A déli részen a kúriában az irodák működtek, míg a terület északi részén a gazdasági épületek libatartó telepként, kifutóként voltak hasznosítva.

2.4 Táj értékek

A természetközeli erdőtársulások idős, nagy fákkal (fehér nyár, magyar kőris) fontos természeti és tájképi érték.

A Jankovich-kúria fontos táji értékei közé az idős diszfák tartoznak.

2.5 Adatbázisok

Számítógépes adatbázis

Számítógépes adatbázis a Rácalmási Duna-ág Helyi Természetvédelmi Terület védetté nyilvánításának előkészítése c. dokumentum és a hozzá tartozó térképanyag.

A Jankovich-kúria területére helyi védetté nyilvánítás, valamint kertépítészeti engedélyezési tervek készültek.

3. CÉLKITŰZÉSEK MEGHATÁROZÁSA

3.1 A természetvédelmi terület természetvédelmi jelentőségének kiértékelése

Rácalmási Duna-ág és kapcsolódó területek

Méret: 135 ha és 299 m²

Sokféleség: A terület sokfélesége megfelelő. A gyepeken és nádasokon kívül három jellemző erdőállomány található,

Természetesség: A tölgy-kőris-szil ligeterdők természetességi szempontból a terület legjelentősebb társulása, állományaikban sok védett növényfaj él, mint például a téli zsurló (*Equisetum hiemale*), a tavaszi tőzike (*Leucojum vernum*) és a tavaszi csillagvirág (*Scilla bifolia*). A fűz-nyár ligeterdők természetvédelmi szempontból jelentősek, mivel állományai országosan erősen fogyatkoznak. Állományaikban megtalálható a nyári tőzike (*Leucojum aestivum*). A bokorfüzesek természetvédelmi szempontból kevésbé jelentősek, de tájképi szempontból értékesek.

Ritkaság: A természetközeli erdőállományok országosan gyorsan fogyatkoznak. A Duna mentén fellelhető azon kevés terület (a Háros-sziget és a Rácalmási-sziget mellett) egyike, ahol a természetes vízviszonyok alig változtak meg, így megmaradhatott a folyókat kísérő természetes, természetközeli vegetáció.

Sérülékenységi: Mind a természetes, mind pedig az antropogén folyamatokra érzékeny vegetációtípus.

Jellemzősége: A tájra, az árterekre jellemző állomány.

A terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helye: Natura 2000-es területként része az ökológiai hálózatnak is. Közvetlenül szomszédos a Rácalmási-szigetek Természetvédelmi Területtel, annak mintegy puffer-területeként szolgál.

A terület története: A Rácalmási-Duna-ág folyamatos hordaléklerakásával létrejött terület. Potenciális természetvédelmi érték: Védelmével megőrizhetők az értékes, tájra jellemző erdőtüszulások és a védett, ritka növényfajok.

Különleges jelentőség: Országosan védett növényfajok élőhelye.

Jankovich-kúria területe

Méret: 42237,8 m²

Sokféleség: a területre a sokféleség nem jellemző

Természetesség: a területre a természetesség nem jellemző

Ritkaság: ritkaságnak számít maga a történelmi kert idős fáival.

Sérülékenységi: nem sérülékeny

Jellemző: a történelmi kertekre jellemző díszkert maradványai.

A terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helye: nincs

A terület története: A falu már a XVIII. sz. elejétől a Jankovich család birtoka. A kastély és a hozzá tartozó kert is a Jankovich család tulajdonában volt. 1955-től a terület a Kecskeméti Baromfifeldolgozó Vállalat, majd a Bábolna Rt. tulajdonában volt. A libatenyésztés 2001-re, míg a keltetők 2002-re lettek felhagyva.

Potenciális természetvédelmi érték: természetvédelmi értéke az értékes növény- és állatvilága.

Különleges jelentőség: a terület történelmi jelentősége, történelmi kert mivolta, valamint idős fáival.

3.2 A terület legfontosabb természeti értékeinek meghatározása

Legfontosabb természeti értékei közé a természetközeli erdőállományok és a Duna árterére jellemző ártéri növénytüszulások és a Jankovich-kúria területének idős fáival tartoznak.

3.3 Ideális kezelési célkitűzések

Célkitűzés az erdők természetközeli állományának megőrzése, az adventív fajok visszaszorítása, ezzel a további degradáció megakadályozása. Idegen honos fajok telepítésének, a meder kiszáradásának és az illegális hulladéklerakásoknak a megakadályozása.

Az értékes növény- és állatvilág megőrzése mellett az elhatalmasodott gyomvegetáció visszaszorítása, új, a tájra jellemző honos növényzet telepítése. Fontos feladat a Rácalmási Nagy-szigeten kialakított ökoturisztikai túraútvonalhoz kapcsolódó fogadóépület, madárvárták és bürü híd fenntartása. A fogadóépületben és környezetében lehetőség van szabadtéri előadások megtartására, pihenésre.

3.4 Korlátozó és veszélyeztető tényezők

3.4.1 A terület természetes folyamataival

A lágyszárú gyomnövények, valamint az özönfajok terjedése veszélyezteti a természetközeli erdők állományának fennmaradását. A Duna folyamatos hordalék lerakásával egyre gyakoribb a meder kiszáradása, mely a meder mellett a part és az árvízjárta területek növényzetének degradáltságához vezethet.

A lágyszárú gyomnövények, valamint az özönfajok terjedése veszélyezteti az értékes növényállomány fennmaradását.

3.4.2 A területen kívüli természetes folyamatok

A szomszédos területeken a kertekben telepített, agresszívan terjedő növényzet is veszélyezteti

a növény állományt.

3.4.3 A területen belüli emberi tényezők

Új nemes nyaras telepítések hatására kiszorul a természetes állomány, a tarvágások után is a honos fajok helyett az adventív fajok megtelepedése jellemző. A horgászok által a területre hozott hulladék a talaj és a víz minőségét is veszélyezteti.

A Jankovich-kúria kertje intenzíven fenntartott park.

3.4.4 A területen kívülről ható emberi tényezők

A környező telkek beépítésével az építkezések során további gyomnövények kerülhetnek a területre amelyek növényállomány degradáltságát okozhatják.

3.4.5 A természetvédelmi kezelés korlátai

A természetvédelmi kezelés lényeges beruházásokat nem igényel, sem jogi sem gazdasági korlátai nincsenek. Korlátai elsősorban a területen, illetve a környezetében Zajló természeti folyamatok.

3.4.6 A korlátozó tényezők hatása az ideális célkitűzésekre

A Rácalmási-Duna meder kotrásával szabályozható hosszú távon a fejlődés, így az ideális kezelési célkitűzések a természeti folyamatok kedvezőtlenebbé válása esetén is megvalósíthatók.

4. GYAKORLATI CÉLKITŰZÉSEK, STARTÉGIÁK ÉS FELADATOKMEGHATÁROZÁSA

4.1 Gyakorlati célkitűzések

- védelem alá helyezés
- az erdők természetközeli állapotának visszaállítása, megtartása
- az adventív fajok kitermelése
- a meder kotrása, a folyamatos vízátfolyás biztosítása
- turizmushoz kapcsolódó tárgyak, berendezések (padok, hulladékgyűjtők) fenntartása
- a Rácalmási Nagy-sziget bemutatásához kapcsolódó táblák, építmények fenntartása
- az értékes növényállomány védelme
- az idős fák koronaalakítása, üregkezelése
- a beteg és a gyomfák kivágása
- növénytelepítés
- szabadtéri pihenőhelyek fenntartása
- szabadtéri rendezvények számára szintér fenntartása
- madárvédelem

4.2 Természetvédelmi stratégiák

4.2.1 Élőhelyek

Az élőhelyek védelme az adventív fajok folyamatos visszaszorításával, kitermelésével, a honos növényzet védelmével érhető el. Az egyes élőhelyek, állományok kialakulásához a Duna általi elöntések is hozzájárultak, így fontos ezeknek az időszakos elöntéseknek is a biztosítása, mely a meder kotrásával szabályozható.

4.2.2 Az élőhely védelme a gyomtársulás kiszorításával érhető el.

Fajok

A honos fajok és lágyszárúak védelme az élőhelyek védelmével, valamint az idegen, nem honos fajok visszaszorításával biztosítható.

Az idős fák koronaalakítással és folyamatos kezeléssel védhetők.

4.2.3 Látogatás

A kezelést a látogatás nem zavarja, így a terület szabadon látogatható.

4.2.4 Oktatás és bemutatás

Az oktatás és bemutatás nagy nyilvánosság előtt is megengedhető. A Rácalmási-híd mellett, a Nagy-szigetet kiszolgáló fogadó tér is kialakult, valamint a turisták és a horgászok számára kikötő is létesült. A területet gépkocsival, kerékpárral és gyalogosan is meg lehet közelíteni.

4.2.5 Kutatás, vizsgálatok

Az értékeket nem veszélyeztető kutatások és vizsgálatok folytathatók.

4.2.6 Terület- és földhasználat

Az erdőterületeken a védelmen, az idegen fajok kiszorításán és egészségügyi célú fakitermelésen kívül más tevékenység nem folytatható. Az építési tevékenység tilos.

A híd melletti gyepes területeken csónak kikötő létesült. A horgászat továbbra is folytatható a területen, a kijelölt horgászhelyeken.

A Nagy-szigeten a turizmushoz kapcsolódó berendezések, útjelző- és ismertető táblák, madárlesek, padok, hulladékgyűjtők folyamatos karbantartása szükséges.

Szántó művelési ágba és belterületbe a terület egyik része sem vonható.

A terület idegenforgalmi bemutatóhelyként hasznosítható. Fontos viszont a növényzet védelme és a Jankovich-kúria kertje történelmi jelentőségének erősítése.

4.2.7 Táj- és kultúrtörténeti értékek

A Jankovich-kúria kertje kultúrtörténeti érték. Az erdők tájképi szempontból is védendők

4.2.8 Természetvédelmi infrastruktúra

A természetvédelmi infrastruktúra részét képező padok, táblák és hulladékgyűjtők fenntartása.

A természetvédelmi infrastruktúra részét képező fogadóközpont fenntartása.

4.3 Kezelési feladatok

4.3.1 Adatgyűjtés

Adatgyűjtés az oktatáshoz és bemutatáshoz lehet szükséges. A kert történetén kívül a település és a táj története, a tájra jellemző társulások, valamint a horgászat és a halászat hagyományai mutathatók be.

4.3.2 Kezelés, kezelési előírások

A természetközeli erdőállományok védelme, megőrzése. Ennek érdekében az idegen fajok terjedésének megállítása, visszaszorítása, honos fajok betelepítése. Meglévő kerékpárút felújítása a terület biztonságos megközelítéséhez. Padok, táblák és hulladékgyűjtők folyamatos karbantartása. A meder kotrásával a vízátfolyás biztosítása. A hidtól délre kikötő fenntartása. A terület folyamatos rendezése, a kezelés ellenőrzése.

A növény- és állatvilág védelme. Gyomfajok visszaszorítása, új növényzet telepítése. A hagyományos kerthasználat mellett a Jankovich-kúriánál ökoturisztikai fogadóközpont működtetése. Madárvédelem.

4.3.3 Adminisztráció

A helyi védettséget a 2/2025. Önkormányzati rendelet mondta ki.

A terület folyamatos kezelését, helyreállítását, fejlesztését a kezelési terv tartalmazza. A terület ellenőrzéséről illetve annak tapasztalatairól a jegyző évente köteles tájékoztatni a Képviselő-testületet.

5. MUNKATERV

5.1 Középtávú munkaterv

- idegen fajok folyamatos irtása, visszaszorítása
- idős fák kezelése
- szabadtéri pihenőhelyek fenntartása
- madárretetők, fészkelőhelyek kialakítása
- padok, hulladékgyűjtők, táblák fenntartása
- honos fajok betelepítése
- fasor kezelése
- meder kotrása
- kerékpárút felújítása, fenntartása
- kikötő és vizitúra megállóhely fenntartása

5.2 Éves terv

- tanösvény berendezésinek folyamatos karbantartása
- hulladékgyűjtők üritése a látogatás mértékétől függő gyakorisággal
- kikötő és horgászhelyek és vizitúra megállóhely rendben tartása
- egészségügyi célú fakitermelés
- a kezelés ellenőrzése
- áradás utáni uszadék tisztítás, hulladékgyűjtés
- kerti bútorok, szabadtéri pihenőhelyek folyamatos karbantartása
- hulladékgyűjtők üritése a látogatás mértékétől függő gyakorisággal
- a Jankovich-kúria kertjének folyamatos karbantartása
- a kezelés ellenőrzése

6. ELLENŐRZÉS

A védett területet és az azon folyó tevékenységet legalább a havonta egyszer az önkormányzat által megbízott gondnok köteles ellenőrizni. Amennyiben a területen bármilyen meg nem engedett tevékenységet észlel, azt köteles a jegyzőnek jelezni.

A jegyző a kezelési tervben foglaltak végrehajtását folyamatosan figyelemmel kíséri, a tapasztalatokról a képviselő-testületnek évente beszámol. Szükség esetén azonnali intézkedéseket fogantatosít.

7. A TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

A 4. pontban foglaltak szerint.

8. MELLÉKLETEK

Védett természeti területek és Natura 2000 terület Rácalmáson
(forrás: Környezetvédelmi Program 2023-2028)

A helyi jelentőségű természeti területek jegyzéke 2/2025. (1.30.) önkormányzati rendelet 1. melléklete

Védett természeti területek és Natura 2000 terület Rácalmás

Terület	Törzskönyvi szám	Hatályba-lépés éve	Érintett helyrajzi számok
Rácalmási-szigetek országos jelentőségű Természetvédelmi Terület			
385,78 ha (törzskönyv alapján) 381,8 ha (rendelet alapján)	270/TT/96	1996	¹ 058/2, 0509-0510, 0512-0516, 0519-0520, 0523, 0524/1-3, 0526-0532, 0533-0539, 0540/2-4, 0541, 0542/1, 0543-0544,
Rácalmási Jankovich-kúria helyi jelentőségű Természetvédelmi Terület			
4,82 ha	6/63/TT/05	2005	¹ 194/7, 194/1, 194/2
Rácalmási Duna-ág helyi jelentőségű Természetvédelmi Terület			
138,48 ha	6/62/TT/05	2005	⁴ 028/1,2,4/a,5, 029, 030, 0492/1,2, 0493/2, 0494/2, 0495, 0496/1,2, 0497/1,2, 0507/1,2, 0508/1, 0542/2, 0545/a, b, 0546-0551, 0552/1,2, 082/2, 227/4, 246/2, 500/2, 4541, 6501/6, 6502, 194/1,7,28, 281
Duna és ártere Natura 2000 terület			
16.573,52 ha; ebből 579,51 ha Rácalmás területén	kód: HUDI20034	2004	² 028/1, 028/2, 028/4, 028/5, 029, 030, 0492/1, 0492/2, 0493/2, 0494/2, 0495, 0496/1, 0496/2, 0507/2, 0508/1, 0508/2, 0509, 0510, 0511, 0512/1, 0512/2, 0512/3, 0512/4, 0512/5, 0512/6, 0512/7, 0512/8, 0513, 0514, 0515/1, 0515/2, 0516, 0519, 0520, 0523, 0524/1, 0524/2, 0524/3, 0526, 0527, 0528, 0529/1, 0529/2, 0529/3, 0530, 0531, 0532, 0533, 0534, 0535, 0536, 0537, 0538, 0539, 0540/2, 0540/3, 0540/4, 0540/6, 0541, 0542/1, 0542/2, 0543, 0544, 0545, 0546, 0547, 0548, 0549, 0550, 0551, 0552/1, 0552/2

(forrás: Környezetvédelmi Program 2023-2028)

Végső előterjesztői indokolás

Rácalmás Város Önkormányzat Képviselő-testülete úgy döntött, hogy felülvizsgálja a természeti értékek helyi védelméről szóló rendeletét. A jogszabályi változások miatt szükségessé vált egy új rendelet elfogadása a helyi jelentőségű természeti területek védelméről.